

KOČEVSKI SLOVENEK

Izdaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 150 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštino-ček. rač. št. 17.785. Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predstavnik in odgovorni urednik je Karel Škulj, župnik v Dolnji vasi pri Ribnici. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

Na Vidov dan — Slava herojem!

28. junija smo slavili 550 letnico kosovske bitke in propast srbskega srednjevekovnega carstva. Turki so zmagali nad Srbi na Kosovem polju leta 1389. Malo je narodov, ki so razumeli, da pretvorijo svoj propad in pogin v večni vir svoje neizčrpne sile in junaštva ter svoje vere in svoje jeklene vztrajnosti kot Srbi.

Kosovo polje, kjer je propadlo srbsko carstvo, postalo je zibelka življenja in srbskega naroda slava.

Knez Lazar, Miloš Obilič, Jug Bogdan in vsi ostali srbski vitezi so s svojo smrtjo prešli v večno življenje in so bili mrtvi pet vekov vodje svojemu narodu, katerega srce so izpolnili s svojo nesmrtno legendo. Po njih, zaradi njih — žrtev, po njihovi večni prisotnosti v duši vsakega Srba je postalo junaštvo prva in največja odlika srbskega naroda. Vsa pokoljenja od Vidovega dne 1389. pa do danes so po epopeji kosovski izpolnjena z nedvomljivo zavestjo o velikosti, moči in nesmrtnosti srbskega naroda. Skozi pet stoletij, ko je moč hotela, da popusti, ko je v temnem ropstvu, ki je bilo razsvetljeno samo s požarom požganih cerkva, pred mečem in vrvjo lebdela samo lik Obiličev, ki je v srcu najrevnejšega sijal, — vračal vero in samozavest in vzbujal tako divji odpor in prezir, pred katerima smrt ni pomenila prav nič.

Kosovo polje, zalito s solzami kosovske devojke in pokrito z vzdihni matere Jugovičev je postalo simbol vere v vstajenje.

Svetovna vojna, z vsemi svojimi grozotami, predstavlja najtežje trenutke našega narodnega življenja, kajti takrat je bilo stavljeno vprašanje, kako etično in politično je zrel naš narod. Ze je bila pripravljena usodna roka, da mu napiše neizpremenljivo sodbo za ta svet in ga zaznamuje za smrt, zgodovino in pozabo. Tedaj je narod pogledal z nezlaganim pogledom vase in niti za hip ni podvomil. Videl je v sebi svetel, klen, jeklen obraz, ki ga nobena noč in tema pomračiti ne more, ki ga nobena trohoba in gniloba razriti ne ve, ki ga nobeno dleto in ostrina preoblikovati ne zna. Težko izkušani in izkušeni narod je spoznal, da so roke sicer trudne, vendar ne onemogle, čeprav še niso zamrle rdeče krizanteme, zrasle iz morja, v balkanski vojni prelite, junaške krvi. Narod je ponovno prisluhnil še neizpeti pesmi slepega guslarja, ki Vidov dan in Kosovo polje, ponovno se ozrl na nejasne oblike, ki so jih odkrivali njegovi vidci in besedniki v devetnajstem stoletju, ko je začel rasti narod ves nov in preroben. Tedaj je spoznal, da je v njem zapisano: Življenjel Bodočnosti Rast!

Karadjordjev upor pomenja začetek udeležitve smelega pesniške-preroške vizije, ki je posebno po balkanskih vojnah dobila dokaj jasne in določene oblike. Oči Slovencev, Hrvatov in Srbov-Jugoslovancev so se upirale na jug. Piemont je vodil kralj Peter Karadjordjevič, ki so ga ob nastopu vladarstva, ko se je peljal iz Ženeve preko Dunaja v Beograd, na Dunaju pozdravili tudi slovenski in hrvaški mladi intelektuelci. Prišel je dobro premišljeni in skrbno pripravljeni Vidov dan 1914. leta, za katerega nosijo odgovornost oni, ki so žrtvovali življenje, da bi preko njega dosegli svoj črni namen: uničenje vstajajoče jugoslovanske miselnosti, ki se je že oprosila ozkega okvirja

sentimentalnega čustvovanja in si prevzela značaj tvornega dejstvom. Iz želja se je oblikovala ne samo notranja sorodnost in skupnost, ki je že itak bila, temveč tudi politično geografska tvorba, domovina vseh Jugoslovancev od Gospe Svete in knežjega prestola, na katerem je nekoč, pred slovensko kosovsko katastrofo, narod ustoličeval slovesno svoje kneze. Ta ideja osvobojenja je postala življenski cilj, ki ga je tudi dosegel kralj Peter I. Veliki Osvoboditelj. K njega uresničenju pa je največ pripomogel naš rajni viteški kralj Aleksander I. Zjedinitelj. Po sijajnih začetnih uspehih se je morala srbska vojska navzlic bajnemu junaštvu, ko se je borila neustrašeno za vsako ped svoje kamenite, a svete domovine, umakniti pred ogromno premočjo centralnih sil. Umakala se je, morala se umakniti iz rodne zemlje. Tedaj so vsi vzeli na svoja ramena težke križe; čim višji je bil kdo po položaju, tem težji križ je bil delež njegov; gotovo najtežjega pa sta vzela nase kralj Peter, ki mu je zima že davno posrebrila glavo, in njegov pomočnik prestolonaslednik-regent Aleksander. To je bila žalostna procesija jugoslovanskega velikega petka; procesija ni bila, le križev pot, na Kalvarijo vodeč, preko albanskih gora. Pa ni bilo angela s kelihom tolažbe v belih vrtovih ledenega snega. Ni bilo jeruzalemskih žena, iz njih ljubezni izvira-jočih solza, ne jih krepljne, bodreče besede. In tudi Veronike ni bilo, Kosovske devojke z vrčem krepljnim in s prta belino, da vanjo ubriše razbičani narod in kralj svoje duše krvaveči obraz. Le ogromna kot bolečina je senca spremljevala žalni sprevod — bila je žalostna mati njih vseh — domovina. Pač, prišel tolažnik je s poljubom zmanjšat gorje — Juda iz Kariota — na vzhodu je bil. Če je grenak in pekoč izdajateljski poljub, so v brata izdajskem poljubu sam pelin in ogenj in strup.

Na Doberdobo, ki je slovenskih fantov grob, in drugod za svobodo prelita kri je pognala rdeče rože z zlatimi cvetovi; v ječah dušena beseda je glasno zaživela, naša pesem je radostno zadonela na ustnih nešteti množic, ki so doživele uresničenje sna, ki so ga sanjali pesniki — preroki tudi v najtežjih dneh, ko ni bilo Orfeja pevca, da bi s pesmijo čudovito „pomiril viharje jezne mrzle domačije“ in bi otožne brate razvnel, da bi dvignili svojo povešene glave pod križem v samotni, kjer je ubito življenje doma, kjer razbičane duše vsaj malo pokoja dobe.

Preko križenja je Vstajenje prišlo, iz ponižanja se veličina, iz smrti življenje rodi. Ko so tuji konji poteptali rodno polje, ki zanj je v izgnanstvu utripalo vroče srce ko rože na oknih domačih zvenele in pesmi onemele z domačih so trat, da je še sevdalinka v srcu zamrla, takrat je živa vera bila, da bo zmaga pravice, saj v zvezi polumesca in križa ni čiste resnice. Dvignil se je vrhovni poveljnik na Krfu. Beseda je bila samo hrepenenje po domovini, pravici, svobodi vseh, ki pod tujčevu peto sužnost trpe. Lep je bil junak, jugoslovanske zemlje makedonski sin. Njegov klic so slišale čete na vzhodu — v Solun so dobrovoljci prišli. Zaman sta se upirala germanski imperijalizem in njegova tehnika vroči ljubezni, ki je hotela s srčno krvjo domovino osvoboditi. Pravijo, kdo bi vedel, da je ljubezen najmočnejša in najvztrajnejša sila. Zmagala je in regent Aleksander je preko Beograda vso jugoslovansko zemljo objel 1918. leta.

Slava herojem!

Sv. Ciril in Metod

5. julija obhajamo god slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Kakšno bogastvo misli in čustev, hvaležnosti in pobožnega češčenja, veselja in grenkobe oživi zavednemu Slovincu ob tem spominu. V davno gre naša misel, daleč v leto 893 po Kr. r., v ono dobo, katero štejemo mi Slovenci med najlepšo svojo zgodovino, ko si Slovinci sam upravljajo svojo državno tvorbo, ko naši knezi zagodeni med Nemce in mogočne Frankovce uspešno odbijajo napade oholih sosedov, pa se sami dvignejo in razširijo svojo moč, ko se sosedje pripravijo za naklonjenost slovanskih knezov. Rastislav, Kocelj, Svatopluk naša slovanska kri — na vladarskem prestolu. Pa žal, oh žal, že takrat ob sijaju politične moči se pokaže grda pošast, ki je nam Slovincem požrla že toliko političnih in narodnih pridobitev, ki nam je prinesla toliko nepopisnega gorja — slovanska nesloga, — ko Rastislava izda njegov lastni nečak Ludoviku Nemškemu, ki mu iztakne oči in ga zapre v ječo, odstavi Svatopluka in izroči upravo Rastislavove države Nemcem. Baš ta Rastislav je odklonil nemške duhovnike, ki so hteli oznanjevati krščanstvo v njegovi državi in zaprosil krščanskega cesarja carigradskega za duhovnike, ki bodo poučevali njegovo državljanje v domačem jeziku. Čudovito lepo popisuje zgodovinsko poročilo, kako so bili Slovenci veseli prvih apostolov, ki sta prišla na povabilo cesarja Mihaela iz Carigrada med Slovence. Sama Rastislav s svojimi veljaki in z ogromno množico je šel nasproti sv. Cirilu in Metodu: Ljudje so ju s solzami v očeh sprejeli, ju obsipavali s cvetjem, poljubovali roke in ju po kraljevsko sprejeli v svoji domovini. Ni čuda, da je takej uspelo delo sv. Cirila in Metoda, saj so bila srca tako pripravljena kot pognojena njiva, ki sprejema v pomladnem solncu rodna semena. Ni čuda, da je njuno plodno delo zaslovelo celo v daljnem Rimu. Baš lepi uspehi, pa so nakopali smrtno sovražstvo sv. Cirilu in Metodu pri Nemcih, ki so ju zatožili pri papežu Nikolaju, češ da učita krivo vero, baš zaradi tega, ker sta razlagala božje resnice v slovanski besedi. Nepopisno bridkosti in trpljenja je svetnikoma povzročalo neprestano ogabno ovađništvo. Sv. Ciril in Metod sta šla v Rim obrazložiti papežu svoje delovanje, nakar sta dobila od papeža celo dovoljenje za slovansko bogoslužje. Napori so zrušili učena Cirila. Umrl je v Rimu, kjer je bil tudi najslavnejše pokopan. Lahko bi se bil vrnil Metod po bratovi smrti nazaj v svojo domovino, da bi se bil izognil neprestanemu zalezovanju Nemcev, a ljubezen do srčno vdanih mu Slovencev ga je nesla nazaj. Pa, četudi opravičen pri sv. stolici v Rimu, je bil Metod zopet ovađen od Nemcev pri papežu zaradi krivoverstva, ker so ga zaradi slovanskega bogoslužja še bolj zasovražili in ga celo vrgli v ječo, kjer je svetnik trpel dve leti in pol. Šele na odločno zahtevo papeža Ivana VIII. so ga morali izpustiti iz ječe. Papež ga je dvignil za nadškofa Panonije in Morave in za apostolskega delegata. Da bi bil Metod manj oviran v svojem apostolskem delovanju, se je odzval Svatopluku prožnji in preložil svojo nadškofijsko stolico na Velehrad, kjer še danes počivajo njegove kosti. Velehrad je sedaj središče vsega katoliškega delovanja slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Z njegovo smrtjo pa ni umrlo njegovo delo — vzgajati narode v sv. veri — v slovanskem jeziku. Njuni učenci so storili to. Razšli so se med slovanske narode, poglabljali delo svojih dveh učiteljev sv. Cirila in Metoda in širili krščanstvo s slovansko knjigo, s slovansko besedo in slovanskim bogoslužjem, to je, da so se obredni pri deljenju sv. zakramentov in sv. maše vršili v slovanskem jeziku, kar je še dandanes pri sv. maši

odtakrat ohranjeno v naši sosednji senjski škofiji. Dvoje dejstev ne more nobena roka izbrišati iz zgodovine in to je: Slovenci so radi sprejeli krščanstvo, ko sta k njim prišla sv. Ciril in Metod z božjo resnico v slovanskem jeziku. Baš zaradi slovenske besede pa sta bila ovadena, preganjana in sv. Metod je bil dve leti in pol zaradi tega v ječi. Vsi takratni poveljarji kat. cerkve so ga odobrili, podprli in z vsemi pravicami obdarili tako delovanje blagovestnikom sv. Cirilu in Metodu.

Ali niso danes pri nas precej podobne razmere? Naši kočevski Slovenci po vseh župnijah na Kočevskem želijo, prosijo slovensko besedo v cerkvi. Naš nadpastir — ljubljanski škof — je v tem oziru dal, kar cerkev dati more. Povsod je odredba dana, da se mora slovenski evangelij slišati ob vsaki zapovedani službi božji. Vsak Slovenec ima pravico zahtevati, da se mu vse ono, kar vsebuje slovenski obrednik naše škofije, podeli v slovanskem jeziku, to je: sv. krst, sv. obhajilo, sv. poslednje olje, poroka, vesolna odveza, pogreb! In če se to ne vrši! Li ni duhovnim pastirjem prvo duhovna rast izročeni mu župljanov? Če je papež Pij XI. dal slovensko bogoslužje Slovincem v obeh slovenskih škofijah, zakaj ne bi bili deležni te prekrasne duhovne dobrote tudi kočevski Slovenci, povdarjamo duhovne dobrote, ker v cerkvi ne gre za narodno podpostavljanje in narodno zapostavljanje. V cerkvi gre za čim večje posvečenje človeške duše, katere so pred Odrašenikom vse jednako vredne, pa naj bodo iz kateregakoli naroda in kateregakoli jezika, pa naj bodo iz severa ali juga, iz Afrike ali Azije, belokožca ali črnega zamorca. Bog hoče, da se ga povečuje v vseh jeziki, zato v Njegovih Cerkvah ni in ne sme biti jezikovnih predpravil ali jezikovnih krivic! Zgodovina katoliške cerkve v svojem dvatisočletnem razvoju kaže to voljo, ki se je ne more nikjer in nikdar prezreti brez velike odgovornosti pred Bogom samim. Ko smo Slovenci dobili pod Jegličem prvič slovenski obrednik pri procesiji sv. Rešnjega Telesa, koliko solz je preteklo, solz ginjenosti in zahvale! Kako bi bili kočevski Slovenci bolj povezani s svojo duhovno materjo katoliško cerkvijo, v katere naročju so se duhovno rodili, ko bi svoje podučenje in posvečenje mogli dobiti v slovenski besedi!

To je za nas zahteva Ciril in Metodove ideje. S kako vnemo so Slovenci po vseh župnijah poslušali ob ravnokar izvršenem birmovanju po vseh župnijah na Kočevskem svojega nadpastirja,

oznanjajočega božjo resnico tudi v slovenski besedi! Povsod so se javljale deputacije Slovincem s prošnjo v označenem smislu. Uverjeni smo, da bo beseda nadpastirja pokazala povsod dejanje. Glejta, sv. brata Ciril in Metod, kako je Slovence po tisoč letih zavzel za božjo resnico v slovanski besedi! Prošita za nas, velika slovanska apostola!

Gospod ban v Kočevju

Odrpi so protituberkulozni dispanzer — Zavod za slepe otroke je dobil priznanje ob svoji 20letnici

V soboto dne 24. junija dopoldne je bil na slovesen način odprt v Kočevju novi protituberkulozni dispanzer, ki pomenja za ves kočevski okraj pomembno pridobitev na zdravstvenem polju. Še prav poseben poudarek pa je dal slovesnosti ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen, ki je prišel v Kočevje in sam odprl dispanzer. Zavedno Kočevje se je za ta dan odelo v državne zastave. Na glavnem trgu se je zbralo prebivalstvo, domači in iz okolice. Veliko je bilo število šolske mladine, sprejema pa so se udeležili tudi člani fantovskega odseka, članice dekliškega krožka in Sokol — vsi z zastavami in v krojih. Veliko je bilo število krajevnih predstavnikov političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Učenke ljudske šole, šolarji in skupina najmlajših iz otroškega vrta so s pristržnimi prigodnicami izročili g. banu lepe šopke. Potem, ko so pozdravili g. bana kočevski župan in zastopniki državnih in banovinskih uradov, predstavniki kulturnih in gospodarskih organizacij, se je g. ban s pristržnimi besedami zahvalil za lepi sprejem in odšel v mestno posvetovalnico, kjer je začel predsednik Protituberkulozne lige v Kočevju g. Peterlin slovesno zborovanje društva.

Spregovoril je g. ban dr. Marko Natlačen, ki je obravnaval delo protituberkuloznih dispanzerjev, katerih je v Sloveniji že 19. Nova pridobitev kočevskega okraja je tem bolj pomembna, ker bo dispanzer poleg zdravstvenega doma v Ponikvah edina zdravstvena ustanova, ki jo bo imel razsežni kočevski okraj. Pomanjkanje zdravstvenih ustanov se kaže tudi v statistiki, ki za Kočevje ni ugodna. Tako je rodnost v kočevskem okraju znašala leta 1918. le 19,80% ter zaostajala za banovinskim povprečjem, ki je znašala 21,6%. Če upoštevamo, da je pretežna

večina kočevskega prebivalstva kmečkega stanu, potem moramo zaključiti, da je v tem okraju na delu preprečevanje rojstev. Umrljivost v kočevskem okraju pa je bila skoraj za en odstotek večja od banovinskega povprečja, kar kaže na pomanjkanje zdravstvenih ustanov. Vse to pa vpliva na počasno naraščanje prebivalstva. Sicer je res zemlja v kočevskem okraju manj rodovita kot drugod, je pa tudi mnogokje slabo obdelana, zaradi česar včasih celo dobri posestniki ne pridelajo dovolj živeža za svojo družino. To čutijo še najbolj otroci. V takih razmerah se kaj rade širijo razne socialne bolezni, zlasti tuberkuloza, ki je v tem okraju prav tako kakor drugod po Sloveniji bolezen malega človeka, bajtarja, obrtnika in delavca. Novoustanovljeni protituberkulozni dispanzer naj na polju zdravstva zaorje ledino in naj ponese nauk o zdravju med najširše sloje ljudstva. Posebno mnogo bo mogel storiti za zdravstveno zaščito šolske mladine in za asanacije vsi ter za dvig splošne higijenske kulture v lepem kočevskem okraju.

Na zborovanju so govorili še župan Lovšin, ravnatelj Higijenskega zavoda v Ljubljani dr. Ivan Pirc, ravnatelj Bratovskih skladnic g. Dular in zastopnik OUZD dr. Alujevič. Zatem so šli zborovalci in povablenci k poslopju, v katerem je bil urejen protituberkulozni dispanzer. Domači dekan Erker je blagoslovil, nakar se je prof. dr. P. Eržen v izbranih besedah zahvalil g. banu za pomoč pri delu za protituberkulozni dispanzer. G. ban je za tem odprl protituberkulozni dispanzer in ga izročil v varstvo ter upravo predsedniku kočevske protituberkulozne lige nadzorniku Peterlinu.

G. ban si je še ogledal lepo razstavo risb in ročnih del v kočevski gimnaziji. Odtod je krenil v Marijin dom, kjer so ga zbrane gojenke pozdravile s pristržno prigodno deklamacijo ter mu izročile lep slovenski šopek. Po ogledu Marijinega doma je g. ban odšel v Zavod za slepe otroke, za katerega je ta dan ob 20letnici obstoja pomenil prav poseben praznik.

G. bana je pozdravila ob vходу voditeljica zavoda gđ. Bogomila Dobrovska. V dvorani pa so pričakovali g. bana in njegovo spremstvo slepi gojenici zavoda, ki so v lepi in genljivi akademiji pokazali, kaj so se v zavodu naučili. Presunljivo je bilo gledati, kako ubrano so igrali na violine gojenici in vsakdo se je čudil spretnosti, s katero so obvladovali instrumente. V lepem pozdravnem govoru je eden izmed gojencev izrekel zahvalo g. banu za vso veliko ljubezen, ki jo izkazuje zavodu ter mu zagotovil globoko

Vodne razmere na Kočevskem

Zelo interesantno in prav tako važno je vprašanje, kako se vrši podzemni vodni odtok na krasu. Prebivalstvo na krasu je povsod prepričano, da teče voda po kraških votlinah povsem tako kot teko potoki in reke na površini v nepropustnem zemljišču; domala o sleherni ponikvi imajo ljudje mnenje, kje pride voda zopet na dan. Skoro povsod, kjer se človek o tem pogovarja z domačini, vedo povedati dokazilne podrobnosti o vezah med ponikvami in izvirkami. Zlasti na mlinih pripovedujejo, da je reka prinesla na dan žaganje, jarnič ali kako leseno orodje, ki je prišlo v vodo zgoraj nad ponikvo, pa da se voda takrat kali, kadar je naliv zgoraj v določenem področju okrog ponikve, da pa se nič ne pozna, ako je dež v nekem drugem, tudi bližnjem področju. Skratka, na krasu se ljudje sami za podzemne rove zanimajo in jih skušajo ugotoviti ali jih imajo, vsaj po osebni uverjenosti, zares dognane. Tako pojmovanje se je preneslo tudi med izobražence; v šolah so od nekdaj učili, da izgine Ljubljanica pri Postojni v tla kot Pivka, pride pri Planini na dan kot Unec, pa brž ponikne ter se pokaže na novo pri Vrhniki kot Ljubljanica. Enako so najstarejša prizadevanja, baveč se n. pr. s preiskovanji za napeljavo vodovodov, z melioracijskimi deli itd., računala vedno s podzemskimi rekami, in enako domala vsi, ki so imeli po svojem poklicu posla na krasu.

V začetku XIX. stoletja so se pojavili dvomi pri proučevanju tal ter se je postavila domneva, da se na krasu voda steka skozi prepoke in votline v neko hidrografsko skupnost, da je tudi tu talna voda prav tako kot

v nepropustnem zemljišču. Končno obliko tej teoriji je dal A. Grund iz dunajske geografske šole. Po tej teoriji se pretaka voda v podzemskih votlinah in prepokah tako, da je vedno v medsebojni komunikaciji, da tvori tedaj skupno vodno gladino, ki se v vsem sosednem področju enotno dviga ter enotno pada in skupno teče, prav kakor je znano o talni vodi na prodnih ravninah. V gladino kraške talne vode se izteka bodisi v kapljah pronicajoča voda s površine, kakor tudi neštete ponikve in najmočnejše ponikalnice. Samo pri prav pravih razdaljah med ponikvo in izvirkom je Grund pripuščal enotno zvezo v obliki podzemne reke. Enako je računl z njo tamkaj, kjer ponica reka, ki prihaja iz nepropustnega zemljišča, nad višino kraške talne vode, tekoč sprva kot tok, spuščajoč se na nižje, dokler ne doseže, raztekajoč se po votlinah na vse strani, gladino talne vode ter se razlije vanjo. Tu se žile vode pretakajo bodisi po tesnih kot po širokih votlinah; pri širših bi se moglo govoriti o podobnosti z reko. Vse te vodne žile pa imajo enako višino in opravka z mrežo v različnih smereh izdolbenih votlin, ki se voda po njih tu steka, tam razteka, tvoreč žile skupne talne vode, obsegajoče ves kras.

Kraška talna voda se pomika kot enoten tok proti nižjim področjem. Kraški izvirk, bodisi majhni kot veliki, nastanejo tamkaj, kjer gladina kraške talne vode doseže površino, n. pr. na kraških poljih. Po tej teoriji so povodnji na kraških poljih dobile prav preprosto razlago. Kadar je veliko deževje, se gladina kraške talne vode prične dvigati ter se vzdigne nad ravnino polja, kar povzroči poplavo. Povodenj seže tako visoko, kakor se je vzdignila gladina talne vode, in nehla šele, ko se je ta zopet znižala pod dno polja.

Ravno v tem primeru je teorija o kraški talni vodi posegla do zelo važnega praktičnega vprašanja. V sedanji dobi so na mnogih krajih pričeli s poizkusi, kako osušiti kraška polja ali vsaj omejiti povodnji na njih. Ako bi bila ta teorija pravilna, potem moramo računati, da so vsa melioracijska dela brez haska, ker talna voda bo ob velikem deževju poplavlila polja, pa če se še toliko poglabljajo odtočne struge ter čistijo ponori. In povsem logično je, ako jim Grund pripisuje zelo malo upanja na uspeh. Poudariti pa moramo, da so danes to teorijo odklonili skoro vsi jamarji in vsi oni, ki zbirajo praktično posla s kraškimi pojavi.

Na krasu nastopajo ponikve in posebni izviri pogosto v rojih. Pri povodnjih se more nešteto krat ugotoviti, da sosednje skupine rojev ne stopijo v akcijo istočasno in tudi ne morda višji izvirk zapored za nižjimi, kar na nedvomen način potrjuje, da se uveljavljajo individualni tokovi in roji tokov. Isto nam potrjuje znan pojav, da se na krasu od sosednih, prav bližnjih izvirkov eden prav blaten in kalen, drugi brž zraven pa povsem čist, kar bi bilo pri eksistenci talne vode nemogoče. Pri ponikalnicah se je izkazalo, da se v podzemnih strugah vrste prostorni, široki sektorji s prav ozkimi oddelki, tako tesnimi, da skozi nje ni mogoče niti s čolnom niti drugače. To so znameniti sifoni, po domače smrki. Zdi se, da so smrki zelo velike, morda celo odločilne važnosti za podzemsko odtakanje. Zakaj, kakor hitro se množina vode v strugi poveča, je sifon ne more sproti prevajati in nad njim prestopi voda v vse višje stranske rove, napolni sploh vse votline do zemске površine in končno nastopi povodenj na polju samem, ki mora trajati vse do tlej, da se vsa ta ogromna množina vode zbaše skozi pretesna grla.

hvalečnost vseh. Nastopila sta tudi Drašek in Jožek Trop ter se zahvalila svojemu botru banu g. dr. Marku Natlačenu in zapela pristrčno vrleško pesem. G. ban jima je izročil birmansko darilo — uri, urejeni tako, da tudi slepec lahko vsak čas s prsti odčita natančen čas. Vrstile so se še točke, v katerih so pokazali gojenci z ubranim petjem, zbornimi deklamacijami in glasbenimi točkami vso svojo spretnost in nadarjenost. Hkrati pa je bila njihova ročnost in vsestranska spretnost, kljub temu, da niso ničesar videli, najlepši dokaz za velikansko in težavno vzgojno delo, ki so ga za njihovo izobrazbo vložili njihovi vzgojitelji. Po končani akademiji je g. ban izročil voditeljici zavoda gđ. Bogomili Dobrovškovi in ustanoviteljici zavoda gđ. Karli Vrhunčevi odlikovanje reda sv. Save IV. razreda kot najvišje priznanje za dolgoletno in požrtvovalno delo. Pletarskemu učitelju g. Francu Dolinarju pa zlato kolajno za državljanske zasluge.

Odtod so krenili gostje v šolske sobe, kjer je bila urejena nad vse lična in zanimiva razstava izdelkov gojencev zavoda. Razstavo je odprl g. ban s pomembnim govorom, v katerem je orisal zgodovino zavoda. Podčrtal je, da ima zavod sedaj 46 gojencev iz vseh krajev Slovenije in da krije banovina velikansko večino vseh stroškov za vzdrževanje zavoda. Tako je samo za letošnje leto dala v proračun za vzdrževanje zavoda 308 tisoč dinarjev, poleg tega pa še anuiteto 200.000 din za odkup in za adaptacijo poslopja za novo šolo slepe dece. Iz zavoda je izšlo doslej že 66 gojencev, od katerih se je izučilo obrti 56. Ko sedaj obhaja zavod svojo 20letnico, nas vse prevzema želja, naj bi tudi v bodočnosti usposabljal svoje gojence za samostojno življenje v korist njim samim in v korist narodu in državi.

Vsi navzoči so si ogledali lepe ročne izdelke, med katerimi so posebno pozornost vzbujali pletarski izdelki, ženska ročna dela in kipci.

Pogled po svetu

Anglija knja železni obroč okoli Nemčije in Italije. Obkoljevalna politika še ni konec, čeprav sta Anglija in Francija s Turčijo podpisali znane pogodbe o medsebojni pomoči proti napadalcu. Te pogodbe so bile šele začetek mnogo bolj obsežnega dela, ki ga hoče obkoljevalna politika na bližnjem vzhodu opraviti.

Angleški železni obroč na bližnjem vzhodu naj bi se raztegoval od Egipta pa do severnih meja Rusije. Še več, ne samo za Evropo naj velja angleški železni obroč, marveč se v Moskvi pogajajo za to, da bi veljal tudi proti Japonski.

V Moskvi se pogajanja oziroma mešetarenje nadaljuje in še vedno ni nobenih zaključkov.

Nemčija baje, tako javlja Tempsov dopisnik, ponuja Rusiji nenapadalni pakt in izjavlja, da se bori Nemčija samo proti Kominterni, komunistični internacionali, ne pa proti Sovjetski Rusiji. Nemčija ponuja nadalje Rusiji visoke kredite za nakup strojev. Sicer se mu zdijo ponudbe neverjetne in izmišljene. Japonska vlada je pristala na pogajanja z Anglijo za rešitev tjeleinskega vprašanja. Blokada za časa pogajanj ne bo ustavljena.

Na mandžurski meji se zadnji čas vrše letalske bitke med letalci sojetske Mongolije in japonskimi letalci države Mandžuko. Obojni poročajo o zmagah.

Poročajo

Topla reber. Daleč je naša župnija, a tudi tu smo Slovenci, ki smo z veliko žalostjo zaslišali vest, da nas zapusti naš priljubljeni župnik g. Anton Žnidaršič. Koliko se je ta duhovnik žrtvoval za te kraje Stari log in Toplo reber, kjer je dolgo vrsto let nesebično deloval v cerkvi in pomagal ljudstvu kjer in kakor je mogel. Zato ga bodo pogrežali Slovenci in Nemci. Iz srca pa privoščimo g. župniku udobnejše mesto kot je naša revščina.

Mozelj. Vriskajoč in pevaajoč smo tik pred prihodom prevzvišenega g. knezoškofa dvignili ostrežje našega Društvenega doma. Že plapolajo velike zastave državne in slovenske. Silno nas je opogumilo v glavnem izvršeno delo. Mnogi so že cagovali, češ saj ne bo nič, a tiho in

vztrajno delo bo rodilo sad! Saj se vidi kako lepo mesto smo zbrali našemu skupnemu ognjišču. Daleč v Livold se vidi, mestoma tudi v Kočevje. Delo hitro nadaljujemo, da bomo v določenem času slovesno otvorili tako zaželjeni dom! Slovenska straža je določila blagoslovitev doma kot obletnico slovenskega dneva v Kočevju, to je na 27. avgust. Kako se ga že veselimo! Prevzvišenemu škofu je Prosvetno društvo postavilo lep slavalok z napisom: „Bog živi!“ Deputacija našega društvenega odbora mu je posebej razodela naše želje in prošnje. Zelo smo bili veseli, ko je prevzvišeni pokazal svoje zanimanje za naše društvo in predvsem za naš novi prosvetni dom, češ „le pridno delajte!“ —

Borovec. Malo je glasu od nas, naj pa to pot veselejše bo, ko to poročamo, da je na predvečer birmovanja zadonela slovenska podoknica prevzvišenemu g. škofu, kateremu je drugi dan slovenska deputacija obrazložila potrebe nas Slovencev v Borovcu in Kočevski reki.

Kočevska reka. O birmovanju smo Slovenci na predvečer napravili prevzvišenemu g. škofu slovensko podoknico, kar je ustvarilo lepo slovesno razpoloženje, ki ga tak praznik v župniji zahteva. Za podoknico se je prevzvišeni lepo zahvalil. Pri prvi službi božji je bilo slovensko petje, pri čemur smo slišali naše najizbranejšo pesmi odlično zapete.

Novice

Konec šolskega leta, rezultat mature, raztave in drugo: Na Vidov dan se je končalo šolsko leto na tukajšnji gimnaziji z Vidovdansko proslavo. Na koncu leta je bilo vpisanih 136 učencev 75 učenek, od katerih je dovršilo šolsko leto z odličnim uspehom 12, s prav dobrim uspehom 65, z dobrim 51. Popravni izpit jih ima 59, razreda ni izdelalo 21 učencev in pravico do rednega šolanja sta izgubila dva učenca. Prihodnje leto bo gimnazija imela samo prvih šest razredov.

Višji tečajni izpit (maturu) so napravili sledeči kandidati oziroma kandidatkinje: Hribernik Drago, Kališnik Janez, Klemene Ivo, Križman Jože, Rainer Herman, Stalzer Edvard, Vovk Savo, Bajt Nevenka (z odliko), Delpin Herma (ki je bila oproščena ustnega izpita), Kraker Jana, Lorber Dana, Peterlin Majda, Rankel Angela, Stariha Lidija, Trampuž Vida in Zorko Majda. Čestitamo! Dva kandidata sta bila odklonjena na dva meseca, dva pa na leto dni. Izpit se je vršil pod predsedstvom direktorja gimnazije g. Burgarja Antona.

Sprejemni izpit za prvi razred je napravilo 41 učencev in 16 učenek.

Vzorno vzgojevališče se namerava odpreti v kratkem v Kočevju za 20 prvošolcev za mesečno ceno okroglo 350 do 400 dinarjev pod redovnim nadzorstvom. Stariši zanimajte se za to priliko! Informacije boste dobili na gimnaziji.

Vojaški nabori so se vršili na Vidov dan v Kočevju. Naborniki so v skupinah prihajali v mesto s harmonikašem na čelu, ki jim je igral poskočne koračnice. Vsi s šopki na prsih in z okraski na klobukih so peli med drugimi „Regiment po cesti gre...“ Pregled se je vršil v osnovni šoli. Naborniki so se obnašali vesele, toda dostojno.

Vidov dan. Vse mesto se je odelo v slavnostno razpoloženje. Raz hiš so vihrale državno zastave. Ob 8. uri se je vršila črna maša z rekviem, ki jo je daroval častni kanonik Ferdinand Erker ob asistenci gospodov Skvarče in Stoparja. Cerkvene proslave se je udeležila vsa šolska mladina z učiteljskimi zbori, vse državno uradništvo, kakor tudi ostalo uradništvo in ustanove. Udeležila so se je tudi zastopstva vseh društev in občin. Bili so navzoči z zastavo slovenski fantje in dekleta ter deputacija gasilskega društva.

Kočevski „Dijaški dom“. Imovino „Dijaški dom“ v Kočevju opravlja posebni odbor enakoimenovanega društva. V društvu je okoli 30

članov, med njimi nekaj častnih. Med častnimi člani so med drugimi: bivši ministrski predsednik g. Nikola Uzunovič, bivši prosvetni minister g. Boža Maksimovič, bivši ministrski predsednik g. Pera Živkovič, bivši veliki župan g. dr. Baltič in drugi. Vsi so si pridobili zasluge na ohranitvi gimnazije. Na čelu odbora stoji že od munda leta 1923. po prvem predsedniku pok. sod. svetniku Huterju, tukajšnji odvetnik in banski svetnik g. dr. Ivan Sajovic. Podpredsednik društva je tukajšnji šolski nadzornik g. Alojzij Peterlin. Med častnimi člani je tudi direktor gimnazije g. Burgar Anton in med člani sreski načelnik g. Mirko Brezigar. Društvo je od svetovne vojne sem premoženje pomnožilo z nakupom Wenuschevega posestva in dozidavo II. nadstropja prve hiše. Do šolskega leta 1936/37 je bil dijaški dom vedno močno zaseden po dijaštvu. Tega leta pa se je začela ukinjati postopoma višja gimnazija v Kočevju in kljub novi postavitvi višje gimnazije do leta 1941. do jeseni ne bo še vseh razredov. Z redukcijo gimnazije je utrpel morda usodni udarec tudi tukajšnji Dijaški dom. Nihče ne da rad otrok na zavod, kjer dijak istega ne more popolnoma dokončati. Zato tudi Dijaški dom ni mogel dobiti več potrebnega števila gojencev, da bi lahko z njih vplačili vzdrževal vse posestvo, odraščal anuitete denarnemu zavodu ter dijakom dajal potrebno ostrbo. V šolskem letu 1938/1939 ni bil več odprt na škodo razvoju tukajšnje zopet na novo upostavljene višje gimnazije. Nujna potreba bi bila v javnem gimnazijskem interesu, da se dijaški dom odpre, če ga že to društvo v svoji režiji več voditi ne more ali ne smatra za dobro, naj da se v najem, da kedo drugi poiskusi srečo. Ali pa naj društvo premoženje zmanjša in obratuje v prvotnem obsegu. Dobro in javnosti nad vse v korist bi bilo, da vsaj izredni ali redni občni zbor članstva, ki naj bi se vršil v te svrhe, donese končno pozitivno rešitev, ki pa je lahko tudi drugačna, samo, da je!

Vzhodni dan v Dobropoljah se je vršil dne 25. junija. Posvečen je bil molitvi in delu za krščanski vzhod in obenem shod vseh dekličkih Marijinih družb iz dekanije Ribnica in iz najbližnjih župnij sosednjih dekanij Šmarje in Žužemberk. Istega se je udeležil dekan teološke fakultete na ljubljanski univerzi dr. Snaj. Lepe govore so imeli gospodi dekan Anton Skubec, profesor Senič in župnik-duh. svetnik Mrkun. Popoldan je zborovanje obiskal prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman.

Povodenj je napravila na Slovenskem 50 milijonov škode. Najhuje so prizadeti okraji Krško, Brežice, Kočevje in Slovenji Gradec. V kočevskem okraju je bilo seno v površini 24 ha popolnoma uničeno. Mnoge občine so bile na daleč poplavljenе. V Strugah in Dobropoljah je bilo 21 hiš zalitih, ki so jih morali izprazniti. 70 posestnikom so vode uničile vse pridelke. V mnogem pogledu so bile letošnje povodnji mnogo hujše v primeri z letom 1933. V Strugah znaša škoda najmanj 500.000 din, toliko v Dobropoljah, 1.300.000 din je škoda cenjena v Dolenji vasi pri Ribnici. Ribnica navaja 500.000 din škode, Loški potok 150.000 din, Kočevje-okolica 200.000 din. Skupna škoda v kočevskem okraju je navedena na okoli 4.500.000 dinarjev.

Kardinal Hlond, papežev delegat na kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani. Vatikan 28. junija. A. A. Poljski primas kardinal Avgust Hlond je določen za delegata sv. očeta na mednarodnem kongresu Kristusa Kralja, ki bo prihodnji mesec v Ljubljani.

Spominska slavnost 550 letnice bitke na Kosovem se je vršila 28. junija ob prisotnosti 100.000 ljudi pod pokroviteljstvom Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla. Po službi božji, ki se je vršila ob spomeniku padlim herojem, je bila velika vojaška parada. Od slovenskih ministrov se jo udeležil minister dr. Krak.

Rojstni dan je praznoval na Vidov dan Nj. kr. Vis. kraljevič Andrej. V dvorski kapeli se

je vršila zahvalna služba božja na Dedinju. Iste se je udeležil s svojim spremstvom Nj. Vel. kralj Peter a civilno in vojaško hišo.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković se je mudil par dni v Ljubljani, bil je v Predvoru, nato pa se je skupno z zunanjim ministrom Cincar-Markovičem odpeljal dne 28. junija v Beograd.

Mladinski tabor v Mariboru se je vršil od 29. junija do 2. julija pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra. Častni predsednik tabora je bil dr. Anton Korošec, predsednik senata. Častni odbor so tvorili dr. Miha Krek, gradbeni minister, Franc Snoj, minister brez listnice, dr. M. Natlačen, ban dravske banovine, dr. Ivan Tomazič, škof lavantinski, dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski, dr. Alojzij Juvan, župan mariborski. V soboto zvečer se je vršila bakljada skozi mesto na Slomškov grob. Slovenski fantje so nosili v sprevidu pismo, ki so ga v letu 1932 prinesli v štafeti preko vse Slovenije do Slomškovega groba, prepisano na pergament, in so ga stalno izobesili v Slomškovi kapeli. Slovenska mladina se je zavedala svoje dolžnosti. Prišla je v ogromnem številu na tabor v Maribor. Kakor slovenska mladina, tako je tudi ostala slovenski mladini naklonjena javnost pokazala svojo narodno in državljansko zavest in je sprejela vajvišje predstavnike države z največjim spoštovanjem in vdanostjo. Iz vseh krajev Slovenije so prihitali ljudje, tudi iz Kočevske, in skupaj z mladino manifestirale za svojega mladega kralja, narod in državo. Isto je pripeljalo v Maribor v 18 posebnih vlakov. Slovenska mladina se je zbrala kot čuvar naše severne meje in nosila v svojem srcu Slomškovo oporo: „Verni Slovenci, ne pozabite, da ste sinovi matere Slave; naj vam bo drago materino blago: sveta vera in beseda materina. Prava vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike!“ Ostanite zvesti! Zvestoba bo dala boljše ljudi in boljše čase!

Kupujem

Iipovo cvetje, amnika cvetje, bezgovno cvetje, hrastov mah, češminovo lubje, od korenin, češminovo patčno lubje, beladona perje, sploh vse vrste zdravilnih zelišč. Čuk Viktor, branjarija, Kočevje.

Na prodaj

bo dne 9. avgusta 1939 ob 9. uri pri tukajšnjem sodišču v sobi št. 3 parcela mesta Kočevja, ki leži med Kajfeževó žago in vrtom Marijinega doma v izmeri 2247 m². Stavbena parcela je cenjena na Din 33.705.

Najmanjši ponudek je Din 22.470, varščina Din 3371. Parcela leži na prometnem kraju, ob cesti na kolodvor ter pripravna za gradbo vile.

Nakup vagonskih pošiljk koruze, pšenice in moke ugodno izvrši
tvrdka

Bregar & Krek

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 19.

Tvrdka dobavlja blago naravnost od proizvajalca. Vse informacije brezplačno.

Za odjem vina se priporoča

PETER PODBORŠEK

veletrgovina z vinom

Ljubljana - Šiška, Celovška cesta 34

Telefon 3072 - Ček. rač. 14.923

ki ima najrazličnejše vrste vin — domačih in tujih.

Postreže dobro in pošteno!

Pogreb Jove Jovanoviča se je vršil dne 22. junija v Beogradu. Bil je voditelj bivših zemlje-radnikov. Umrl je v Ohridu. Na zborovanju ga je zadela kap. Pogreba so se udeležili zastopniki vseh političnih skupin. Tudi predsednik vlade g. Cvetković, predsednik senata dr. Korošec, predsednik skupščine Simonović so se udeležili pogreba. Jova Jovanović je bil poslednji poslanik kraljevine Srbije na avstro-ogrskem dvoru na Dunaju.

Slovenske občine so 11. junija izročile po svojih županih voditelju našega naroda dr. Ant. Korošcu album z diplomami 322 občin, ki so ga izvolile za častnega občana. Pri tej priliki se je dr. Korošec zahvalil za dar in dejal, da živimo v dobi borbe za široko samoupravo. Te samouprave pa morajo biti take, da Jugoslavije ne bodo zrahljale, ampak jo ukrepile in utrdile. Izjavil je, da upa, da smo taki ureditvi naše države vsak dan bliže.

Dr. Mehmed Spaho je preminul dne 28. junija v Beogradu v hotelu Srpski kralj. Zadela ga je srčna kap. Bil je prometni minister in

Kaj si storil za „Kočevskega Slovenca“?

Ali si že uredil letošnjo naročnino, ga širiš in priporočaš svojim sosedom in prijateljem. Tvoje glasilo je, rojak, in svojo narodno zavednost najlepše dokažeš z zvestobo glasniku slovenske družine!

podpredsednik Glavnega odbora Jugoslovanske Radikalne Zajednice. Z njegovo smrtjo zapušča našo politično pozornostjo osebnost, ki je imela med bosanskimi muslimani nesumljivo veliko zaslonbo in vpliv. Stal je na čelu versko umerjenega političnega pokreta. Prepeljan je bil v Sarajevo in pokopan na državne stroške. Pogreb je bil veličasten.

Upokojen je načelnik tehničnega oddelka na kr. banski upravi v Ljubljani inženjer Viktor Skaberne.

Največji slovenski
pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica
Ljubljanska

Stanje vlog . . . Din 420,000.000

Lastne rezerve . . . „ 28,650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska

Naša čisto domača zavarovalnica za vse vrste zavarovanj je edinole

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Požar - Življenje - Posmrtnina - Doba - Starostna preskrba - Avtomobil - Vlomska tatvina - Nezgode - Jamstvo -
Steklo - Zvonovi. — Člani prejemaajo mesečnik „Našo moč“.